

WYROK TRYBUNAŁU (wielka izba)

z dnia 22 kwietnia 2008 r.^{*}

W sprawie C-408/04 P

mającej za przedmiot odwołanie w trybie art. 56 statutu Trybunału Sprawiedliwości,
wniesione w dniu 16 września 2004 r.,

Komisja Wspólnot Europejskich, reprezentowana przez V. Kreuschitzą oraz
M. Niejähra, działających w charakterze pełnomocników, z adresem do doręczeń
w Luksemburgu,

wnosząca odwołanie,

w której pozostałymi uczestnikami postępowania są:

Salzgitter AG, reprezentowana przez J. Sedemunda oraz T. Lübbiga, Rechtsanwälte,

strona skarżąca w pierwszej instancji,

^{*} Język postępowania: niemiecki.

Republika Federalna Niemiec, reprezentowana przez M. Lummę i W.D. Plessinga oraz przez C. Schulze-Bahr, działających w charakterze pełnomocników,

interwenient w pierwszej instancji,

TRYBUNAŁ (wielka izba),

w składzie: V. Skouris, prezes, C.W.A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts, A. Tizzano i L. Bay Larsen, prezesi izb, J.N. Cunha Rodrigues, R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, P. Lindh i J.C. Bonichot (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: Y. Bot,
sekretarz: J. Swedenborg, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 6 lutego 2007 r.,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 11 września 2007 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- ¹ Komisja Wspólnot Europejskich żąda w odwołaniu uchylenia wyroku Sądu Pierwszej Instancji Wspólnot Europejskich z dnia 1 lipca 2004 r. w sprawie T-308/00 Salzgitter przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-1933 (zwanego dalej „zaskarżonym wyrokiem”), w którym Sąd stwierdził częściową nieważność jej decyzji 2000/797/EWWiS z dnia 28 czerwca 2000 r. dotyczącej pomocy państwa wdrożonej przez Niemcy na rzecz Salzgitter AG, Preussag Stahl AG i oddziałów metalurgicznych tej grupy, obecnie połączonych pod nazwą Salzgitter AG — Stahl und Technologie (SAG) (Dz.U. L 323, s. 5, zwanej dalej „sporną decyzją”). Salzgitter AG (zwana dalej „Salzgitter”) w odwołaniu wzajemnym żąda częściowego uchylenia zaskarżonego wyroku.

Ramy prawne i stan faktyczny

- ² W pkt 1–5 zaskarżonego wyroku Sąd przedstawił ramy prawne sporu w następujący sposób:

„1. Artykuł 4 EWWiS stanowi:

»Są niezgodne ze wspólnym rynkiem węgla i stali i w konsekwencji zniesione i zakazane wewnątrz Wspólnoty na warunkach przewidzianych w niniejszym traktacie:

[...]

- c) subwencje lub pomoc udzielane przez państwa lub szczególne obciążenia nakładane przez nie, bez względu na ich formę« [tłumaczenie nieoficjalne, podobnie jak wszystkie cytaty z tego traktatu poniżej].

2. Artykuł 67 EWWiS przewiduje:

»1. Każde działanie państwa członkowskiego mogące wywrzeć odczuwalny wpływ na warunki konkurencji w przemyśle węglowym i stalowym winno być podane do wiadomości Komisji przez zainteresowany rząd.

2. Jeżeli istnieje prawdopodobieństwo, że takie działanie, zwiększając istotnie różnice w kosztach produkcji w inny sposób niż poprzez zmiany w rentowności, spowoduje poważne zachwianie równowagi, Komisja, po zasięgnięciu opinii Komitetu Konsultacyjnego i Rady, może podjąć następujące kroki:

- jeśli działanie tego państwa wywołuje skutki szkodliwe dla przedsiębiorstw węglowych lub stalowych podlegających jego jurysdykcji, Komisja może to państwo upoważnić do przyznania im pomocy, której wysokość, warunki i czas trwania zostaną uzgodnione z Komisją. [...]
- jeśli działanie tego państwa wywołuje skutki szkodliwe dla przedsiębiorstw węglowych lub stalowych podlegających jurysdykcji innych państw członkowskich, Komisja kieruje do niego zalecenie zapobieżenia tym skutkom takimi środkami, jakie uzna ono za najbardziej zgodne z jego równowagą gospodarczą.

[...]«.

3. Artykuł 95 akapity pierwszy i drugi EWWiS stanowi:

»We wszystkich przypadkach nieprzewidzianych w niniejszym traktacie, jeśli decyzja lub zalecenie Komisji wydają się niezbędne, dla osiągnięcia, w ramach funkcjonowania wspólnego rynku węgla i stali i zgodnie z postanowieniami art. 5, jednego z celów Wspólnoty określonych w art. 2, 3 i 4, taką decyzję bądź zalecenie Komisja podejmuje za zgodą Rady, wyrażonej jednomyślnie i po zasięgnięciu opinii Komitetu Doradczego.

Taka sama decyzja lub zalecenie, wydana w ten sam sposób, określi ewentualne sankcje«.

4. Aby sprostać wymogom restrukturyzacji sektora metalurgicznego, Komisja oparła się na postanowieniach art. 95 EWWiS w celu wdrożenia od początku lat osiemdziesiątych wspólnotowego trybu [zatwierdzania] przyznawania pomocy państwa w sektorze metalurgicznym w niektórych, enumeratywnie wymienionych przypadkach. Tryb ten stał się przedmiotem kolejnych poprawek, mających na celu stawienie czoła trudnościom związanym z wahaniami koniunktury w przemyśle metalurgicznym. Decyzje podjęte kolejno w tym przedmiocie noszą wspólną nazwę »kodeksów pomocy dla hutnictwa żelaza i stali«.
5. W dniu 18 grudnia 1996 r. Komisja podjęła decyzję nr 2496/96/EWWiS wprowadzającą wspólnotowe zasady pomocy dla hutnictwa żelaza i stali (Dz.U. L 338,

s. 42), która stanowi szósty kodeks pomocy dla hutnictwa żelaza i stali. Decyzja ta obowiązywała w okresie od dnia 1 stycznia 1997 r. do dnia 22 lipca 2002 r.”.

- 3 Okoliczności powstania sporu zostały następnie przypomniane przez Sąd w pkt 6–11 zaskarżonego wyroku w następujący sposób:

„6. Salzgitter AG — Stahl und Technologie (zwana dalej „skarżącą”) jest grupą działającą w sektorze metalurgicznym, w której skład wchodzi Preussag Stahl AG i inne przedsiębiorstwa prowadzące działalność w tym sektorze.

7. Zonenrandförderungsgesetz (ustawa niemiecka mająca na celu przyczynienie się do rozwoju strefy położonej wzdłuż granicy z byłą Niemiecką Republiką Demokratyczną i byłą Republiką Czechosłowacką, zwana dalej „ZRFG”) została uchwalona w Niemczech w dniu 5 sierpnia 1971 r. i zatwierdzona, podobnie jak wprowadzone do niej w późniejszym okresie zmiany, [decyzją] Komisji (zwaną dalej „decyzją z 1971 r.”), po zbadaniu środków, jakie ona przewiduje, w świetle art. 92 traktatu WE (obecnie, po zmianie, art. 87 WE) oraz art. 93 traktatu WE (obecnie art. 88 WE). Ostatnie zmiany ZRFG zostały zatwierdzone przez Komisję jako pomoc państwa zgodna z traktatem WE (Dz.U. 1993, C 3, s. 3). ZRFG utraciła ostatecznie moc w 1995 r.

8. Od początku § 3 ZRFG przewidywał zachęty podatkowe w postaci specjalnych odpisów amortyzacyjnych (Sonderabschreibungen) i rezerw zwolnionych od podatku (steuerfreie Rücklagen) dla inwestycji realizowanych w każdym zakładzie przedsiębiorstwa usytuowanym w strefie wzdłuż granicy z byłą Niemiecką Republiką Demokratyczną lub byłą Republiką Czechosłowacką [...]. Specjalne odpisy amortyzacyjne polegały na możliwości zapisania w bilansie spółki wyższych w porównaniu z powszechnie obowiązującymi przepisami stawek amortyzacyjnych z tytułu inwestycji subwencjonowanych, w pierwszym roku

lub pierwszych latach następujących po dokonaniu inwestycji w przedmiotowe przedsiębiorstwo. Skutkiem tego była niższa podstawa opodatkowania przedsiębiorstwa, a zatem wyższa, w pierwszym roku lub pierwszych latach po dokonaniu inwestycji, płynność przynosząca zyski temu przedsiębiorstwu. Podobną korzyść przedsiębiorstwo uzyskiwało również poprzez rezerwy zwolnione od podatku. Specjalne odpisy amortyzacyjne i rezerwy zwolnione od podatku nie podlegały jednak łączeniu.

9. Po ujawnieniu w rocznym sprawozdaniu finansowym Preussag Stahl AG, jednej ze spółek wchodzących w skład obecnej grupy Salzgitter AG, że w okresie między 1986 r. a 1995 r. została jej wielokrotnie przyznana [różnego rodzaju] pomoc na podstawie § 3 ZRFG, Komisja pismem z dnia 3 marca 1999 r. poinformowała Republikę Federalną Niemiec o wszczęciu postępowania przewidzianego w art. 6 ust. 5 szóstego kodeksu pomocy dla hutnictwa żelaza i stali w odniesieniu do przypadków pomocy przyznanej przez [Republikę Federalną Niemiec] Preussag Stahl AG i innym oddziałom metalurgicznym [...] Salzgitter [...]. Decyzją tą, opublikowaną w dniu 24 kwietnia 1999 r. w *Dzienniku Urzędowym Wspólnot Europejskich* (Dz.U. C 113, s. 9), Komisja wezwała zainteresowanych do przedstawienia swoich uwag w przedmiocie spornych przypadków pomocy.
10. W ramach postępowania administracyjnego Komisja otrzymała wyjaśnienia władz niemieckich w piśmie z dnia 10 maja 1999 r., jak również uwagi jedynej zainteresowanej osoby trzeciej, UK Steel Association, które [to wyjaśnienia] przekazała Republice Federalnej Niemiec.
11. W dniu 28 czerwca 2000 r. Komisja podjęła decyzję 2000/797/EWWiS dotyczącą pomocy państwa udzielonej przez Niemcy na rzecz Salzgitter [...], na mocy której specjalne odpisy amortyzacyjne i rezerwy zwolnione od podatku, przewidziane w § 3 ZRFG, a z których korzystała [Salzgitter] w odniesieniu do kwoty kwalifikującej się do objęcia subwencją, wynoszącej odpowiednio 484 miliony i 367 milionów marek niemieckich, zostały [uznane za] pomoc państwa niezgodną ze wspólnym rynkiem. W art. 2 i 3 [spornej] decyzji Komisja zobowiązała Republikę Federalną Niemiec do windykacji [odzyskania] przedmiotowej pomocy od beneficjenta i wezwała ją do przedstawienia konkretnych warunków tej windykacji [tego odzyskania pomocy]”.

Skarga do Sądu i zaskarżony wyrok

- 4 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 21 września 2000 r. Salzgitter wniosła skargę o stwierdzenie nieważności spornej decyzji.
- 5 Postanowieniem z dnia 29 marca 2001 r. Republika Federalna Niemiec została dopuszczona do udziału w sprawie w charakterze interwenienta popierającego żądania Salzgitter.
- 6 W zaskarżonym wyroku Sąd uznał, że Komisja słusznie zastosowała wobec przyznanej Salzgitter pomocy art. 4 lit. c) EWWiS, z wyłączeniem art. 67 EWWiS.
- 7 Aby dojść do takiego wniosku, Sąd w pkt 111–115 zaskarżonego wyroku wyjaśnił w szczególności, że art. 4 lit. c) EWWiS i art. 67 EWWiS dotyczą dwóch odrębnych obszarów, ponieważ art. 67 EWWiS nie dotyczy kwestii pomocy państwa, oraz że niepewność związana ze zmianami uregulowań prawnych pomocy, która nie jest specyficzna dla sektora węgla i stali, a które to zmiany następowały wskutek wydania kolejnych trzech pierwszych kodeksów pomocy dla hutnictwa żelaza i stali, pozostaje bez wpływu na zastosowaną przezeń wykładnię.
- 8 Sąd ponadto oddalił jako bezzasadne argumenty Salzgitter dotyczące zastosowania przez Komisję błędnej wykładni pojęcia pomocy państwa oraz art. 95 EWWiS, a także braku uzasadnienia spornej decyzji.

- 9 Sąd uznał natomiast, że Komisja nie mogła, nie naruszając zasady pewności prawa, żądać zwrotu pomocy udzielonej Salzgitter w latach 1986–1995, i stwierdził nieważność art. 2 i 3 spornej decyzji, dotyczących obowiązku zażądania przez Republikę Federalną Niemiec zwrotu określonej w tej decyzji pomocy państwa.
- 10 Aby dojść do wniosku, że doszło do naruszenia zasady pewności prawa, Sąd w pkt 174 zaskarżonego wyroku uznał, iż sytuacja wynikająca z wydania drugiego i trzeciego kodeksu pomocy dla hutnictwa żelaza i stali doprowadziła do powstania sytuacji prawnej, która jest dwuznaczna, jeżeli chodzi o odpowiedni zakres decyzji z 1971 r., a także obowiązek zgłoszenia pomocy przyznanej Salzgitter po wydaniu tego trzeciego kodeksu, w zastosowaniu art. 6 tego ostatniego.
- 11 Następnie, w pkt 179 zaskarżonego wyroku Sąd uznał, że Komisja wiedziała o pomocy udzielonej Salzgitter na podstawie ZRFG, ponieważ ta ostatnia przekazała jej raport ze swojej działalności oraz sprawozdania roczne za lata 1987–1988.
- 12 W pkt 180 zaskarżonego wyroku Sąd wyciągnął z tego wniosek, że niepewna i niejasna sytuacja, w zbiegu z przedłużonym brakiem reakcji ze strony Komisji, mimo jej wiedzy o pomocy, z której korzystała Salzgitter, stworzyła, przy jednoczesnym uchynieniu ciążącemu na tej instytucji obowiązkowi staranności, dwuznaczną sytuację, którą Komisja miała obowiązek wyjaśnić, zanim mogła podjąć jakiegokolwiek kroki zmierzające do wydania nakazu zwrotu przyznanej już pomocy. W pkt 182 zaskarżonego wyroku Sąd uznał zatem, że Komisja nie mogła, nie naruszając jednocześnie zasady pewności prawa, zażądać zwrotu pomocy udzielonej Salzgitter w latach 1986–1995.
- 13 W tych okolicznościach Sąd uznał rozpatrywanie kwestii obliczania kwoty pomocy, której dotyczy sporna decyzja, za zbędne.

Żądania stron

- 14 W swoim odwołaniu Komisja wnosi do Trybunału o: uchylenie zaskarżonego wyroku, przekazanie sprawy Sądowi Pierwszej Instancji do ponownego rozpoznania oraz obciążenie Salzgitter kosztami postępowania.
- 15 Salzgitter wnosi o oddalenie odwołania Komisji oraz, w drodze odwołania wzajemnego, o uchylenie zaskarżonego wyroku w zakresie, w jakim częściowo oddalono w nim jej skargę, a także stwierdzenie nieważności art. 1 spornej decyzji, w którym Komisja uznała za „pomoc państwa” odpisy amortyzacyjne i rezerwy zwolnione od podatku, z których Salzgitter skorzystała w zastosowaniu ZRFG. Wnosi ona także o obciążenie Komisji kosztami postępowania w obu instancjach.
- 16 Republika Federalna Niemiec wnosi o oddalenie odwołania Komisji, o uchylenie zaskarżonego wyroku w zakresie, w jakim częściowo oddalono w nim skargę Salzgitter, oraz o stwierdzenie nieważności art. 1 spornej decyzji.

W przedmiocie odwołania wzajemnego

- 17 Jeśli Trybunał uwzględni wniesione przez Salzgitter odwołanie wzajemne, nie będzie potrzeby zajmowania stanowiska w kwestii odwołania głównego, które stanie się bezprzedmiotowe. W pierwszej kolejności należy zatem rozpatrzyć odwołanie wzajemne.

W przedmiocie zarzutu pierwszego

- 18 W swym pierwszym, podzielonym na trzy części, zarzucie, Salzgitter podnosi naruszenie art. 4 lit. c) EWWiS oraz art. 67 EWWiS.

W przedmiocie pierwszej części zarzutu pierwszego

— Argumentacja stron

- 19 W pierwszej części pierwszego zarzutu Salzgitter podnosi, że Sąd naruszył prawo, uznając, iż Komisja słusznie zastosowała wobec pomocy, o której mowa w spornej decyzji, art. 4 lit. c) EWWiS, a nie art. 67 EWWiS (wyroki z dnia 10 maja 1960 r. w sprawach połączonych od 27/58 do 29/58 *Compagnie des hauts fourneaux et fonderies de Givors i in. przeciwko Wysokiej Władzy*, Rec. s. 501, 523; wyrok z dnia 23 lutego 1961 r. w sprawie 30/59 *De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg przeciwko Wysokiej Władzy*, Rec. s. 1, 47, oraz z dnia 20 września 2001 r. w sprawie C-390/98 *Banks*, Rec. s. I-6117, pkt 88).
- 20 W opinii Salzgitter, z wyroku z dnia 10 grudnia 1969 r. w sprawach połączonych 6/69 i 11/69 *Komisja przeciwko Francji*, Rec. s. 523, nie wynika, że pomoc, która nie jest specyficzna dla sektora węgla i stali, została zabroniona już w art. 4 lit. c) EWWiS, przed wydaniem pierwszego kodeksu pomocy dla hutnictwa żelaza i stali.
- 21 Argumenty przedstawione przez rząd niemiecki są analogiczne do argumentów Salzgitter.

- 22 Podnosi on także, że celem traktatu EWWiS była integracja częściowa i ograniczona do sektora węgla i stali.
- 23 Podkreśla on, że biorąc pod uwagę zawartą w art. 87 WE rozszerzającą wykładnię „pomocy państwa”, wykorzystaną także w odniesieniu do pojęcia „pomocy”, o której mowa w art. 4 lit. c) EWWiS (wyrok z dnia 1 grudnia 1998 r. w sprawie C-200/97 Ecotrade, Rec. s. I-7907), zastosowanie art. 4 lit. c) EWWiS do pomocy takiej jak ta, o której mowa w spornej decyzji, skutkuje pozbawieniem art. 67 EWWiS jakiegokolwiek praktycznej skuteczności (effet utile).
- 24 Zdaniem rządu niemieckiego, niestosowanie art. 4 lit. c) EWWiS do pomocy, która nie jest przyznawana wyłącznie przedsiębiorstwom z sektora hutnictwa żelaza i stali, nie osłabi sprawowanej przez Komisję kontroli pomocy państwa, ponieważ mają do niej zastosowanie art. 87 WE, 88 WE oraz 67 EWWiS. Zakazanie takiej pomocy ograniczyłoby w sprzeczny z prawem sposób zakres stosowania przewidzianych w art. 87 ust. 3 lit. a)–e) WE wyłączeń.
- 25 Ten sam rząd podnosi, że celem zastosowania w art. 4 lit. c) EWWiS wyrażenia „bez względu na ich formę” jest jedynie wprowadzenie rozróżnienia między pojęciem samej pomocy państwa a zasadami przyznawania tej pomocy i nie pozwala ono na zastosowanie tego przepisu wobec pomocy takiej, jak ta, o której mowa w spornej decyzji.
- 26 Rząd ten stoi na stanowisku, że ww. wyrok w sprawie Komisja przeciwko Francji ustanawia stosowanie art. 67 EWWiS w odniesieniu do pomocy, która nie jest specyficzna dla sektora węgla i stali, oraz że został on potwierdzony wyrokiem z dnia 6 lipca 1971 r. w sprawie 59/70 Niderlandy przeciwko Komisji, Rec. s. 639 oraz ww. wyrokiem w sprawie Banks.

- 27 Republika Federalna Niemiec twierdzi, że wywiązała się z ciążącego na niej obowiązku zgłoszenia pomocy, zgłaszając Komisji ZRFG na podstawie art. 87 WE i 88 WE, oraz podkreśla, że nie ma ona obowiązku udzielania informacji na podstawie art. 67 ust. 1 EWWiS ze względu na to, iż ZRFG nie mogła wywrzeć odczuwalnego wpływu na warunki konkurencji w przemyśle węglowym czy stalowym w rozumieniu tej ostatniej dyspozycji.
- 28 Komisja ze swej strony twierdzi, że z powołanego przez Salzgitter orzecznictwa wynika w rzeczywistości, iż art. 67 EWWiS ma zastosowanie nie do pomocy państwa, lecz jedynie w odniesieniu do środków o charakterze ogólnym, które państwa członkowskie mogą przyjąć w ramach prowadzonej przez nie polityki gospodarczej i społecznej lub w odniesieniu do środków sektorowych, które nie dotyczą specyficznie przemysłu z sektora hutnictwa żelaza i stali oraz węgla. W opinii Komisji art. 4 lit. c) EWWiS ma natomiast zastosowanie do pomocy nawet wtedy, gdy ma ona charakter ogólny (zob. w szczególności ww. wyrok w sprawie *De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg przeciwko Wysokiej Władzy*).
- 29 Komisja twierdzi, że stosowana przez rząd niemiecki wykładnia jest błędna, ponieważ pomija ona rozróżnienie, jakie należy wprowadzić między środkami o charakterze ogólnym a ogólnie stosowanymi programami pomocowymi, a także, że Trybunał w przytaczanych wyrokach nigdy nie zajmował stanowiska w kwestii ogólnych programów pomocowych.
- 30 Podkreśla ona, że w każdym razie, nawet jeśli art. 67 EWWiS ma zastosowanie w niniejszym przypadku, Republika Federalna Niemiec nie poinformowała jej, zgodnie z art. 67 ust. 1 EWWiS, o swym zamiarze zastosowania ZRFG w odniesieniu do przedsiębiorstw z sektora hutnictwa żelaza i stali, oraz że to państwo członkowskie nie może powoływać się na zatwierdzenie przez nią, nawet dorozumiane, pomocy, o której mowa w spornej decyzji, na podstawie tego przepisu.

— Ocena Trybunału

- 31 W pierwszej kolejności należy podnieść, że choć art. 4 lit. c) EWWiS zakazuje przyznawania pomocy państwa przedsiębiorstwom z sektora hutnictwa żelaza i stali oraz węgla, niezależnie od tego, czy chodzi tu o pomoc indywidualną, czy też o pomoc udzielaną w ramach stosowania programu pomocowego, art. 67 EWWiS odnosi się wyraźnie jedynie do pomocy państwa przyznawanej z tytułu środków ochronnych, które Komisja może zatwierdzić na podstawie ust. 2 tiret pierwsze tego artykułu, ustanawianych na rzecz przedsiębiorstw z sektora hutnictwa żelaza i stali oraz węgla, jeśli te ostatnie, ze względu na podejmowanie mających ogólny charakter działań z zakresu polityki gospodarczej, znajdują się w niekorzystnej z punktu widzenia konkurencji sytuacji.
- 32 Następnie, z utrwalonego orzecznictwa wynika, że art. 4 EWWiS i 67 EWWiS dotyczą dwóch odrębnych obszarów, ponieważ pierwszy z nich znosi niektóre formy interwencji państw członkowskich w dziedzinie, która zgodnie z traktatem EWWiS należy do kompetencji wspólnotowej, i zakazuje ich, a celem drugiego jest ochrona konkurencji przed zakłóceniami, które musi powodować sprawowanie przez państwa członkowskie pozostawionych im uprawnień (zob. ww. wyrok w sprawie Banks, pkt 88 i cytowane orzecznictwo). Trybunał wyciąga z tego wniosek, że art. 67 EWWiS dotyczy działań o charakterze ogólnym, jakie państwa członkowskie mogą podejmować w ramach prowadzonej przez nie polityki gospodarczej i społecznej, a także podjętych przez państwa członkowskie działań mających zastosowanie do sektorów innych niż przemysł węglowy i stalowy, lecz mogących wywrzeć odczuwalny wpływ na warunki konkurencji we wspomnianych gałęziach przemysłu (ww. wyrok w sprawie Banks, pkt 88).
- 33 Trybunał rozstrzygnął także, że nie mogą stanowić interwencji, o których mowa w art. 67 EWWiS, te ich formy, które art. 4 EWWiS uznaje za niezgodne ze wspólnym rynkiem węgla i stali, zniesione i zakazane bez względu na ich formę (ww. wyrok w sprawie De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg przeciwko Wysokiej Władzy, pkt 44). Trybunał podkreślił w szczególności, że nie można bowiem zakładać, iż autorzy traktatu EWWiS zadecydowali w art. 4 lit. c) EWWiS,

że subwencje lub pomoc udzielane przez państwa członkowskie, bez względu na ich formę, są zniesione i zakazane, aby następnie, w art. 67 EWWiS, uznać, że pomoc ta może zostać dopuszczona nawet bez zatwierdzenia przez Komisję, z zastrzeżeniem podjęcia środków zaleconych przez nią, aby ograniczyć lub skorygować skutki tych subwencji czy pomocy (ww. wyrok w sprawie *De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg przeciwko Wysokiej Władzy*, pkt 43).

34 Trybunał wyjaśnił także, że art. 67 ust. 2 tiret pierwsze EWWiS, który umożliwia, w drodze odstępstwa od art. 4 EWWiS, przyznanie pomocy państwa z tytułu środków ochronnych dla przedsiębiorstw, o których mowa w art. 80 EWWiS, nie wprowadza rozróżnienia między specyficzną pomocą dla sektora węgla i stali a pomocą mającą do niego zastosowanie tylko wskutek zastosowania środka o charakterze bardziej ogólnym (ww. wyrok w sprawie *Komisja przeciwko Francji*, pkt 43). Trybunał orzekł w tej sytuacji, że preferencyjna stopa redyskontowa w eksporcie stanowi pomoc, którą — o ile dotyczy ona sektora objętego traktatem EWWiS — Komisja może zatwierdzić tylko w okolicznościach przewidzianych w art. 67 ust. 2 tiret pierwsze traktatu EWWiS (zob. ww. wyrok w sprawie *Komisja przeciwko Francji*, pkt 44).

35 Wreszcie objęta traktatem EWWiS pomoc państwa przyznana przedsiębiorstwu ma takie same antykonkurencyjne skutki niezależnie od tego, czy jest to pomoc indywidualna, czy też przyznana w zastosowaniu programu pomocowego, który nie jest specyficzny dla sektora stali i węgla.

36 W konsekwencji należy zatem uznać, że art. 4 lit. c) EWWiS ma zastosowanie do pomocy państwa udzielonej przedsiębiorstwom z sektora hutnictwa żelaza i stali oraz sektora węglowego na podstawie programu pomocowego, który nie jest specyficzny dla sektora węgla i stali.

37 Wbrew temu, co twierdzi rząd niemiecki, wykładnia ta pozostaje bez wpływu na skuteczność (*effet utile*) art. 67 EWWiS. Mające ogólny charakter działania z zakresu polityki gospodarczej, nie stanowiąc pomocy państwa, mogą bowiem wywierać odczuwalny wpływ na warunki konkurencji w przemysłach węglowym i stalowym w rozumieniu art. 67 ust. 1 EWWiS.

38 W niniejszym przypadku nie ulega wątpliwości, że traktat EWWiS dotyczy przedsiębiorstwa Salzgitter oraz że pomoc, o której mowa w spornej decyzji, nie należy do środków ochronnych objętych art. 67 ust. 2 tiret pierwsze EWWiS.

39 Wynika z tego, że Sąd nie naruszył prawa, rozstrzygając, iż Komisja słusznie uznała, że do pomocy, o której mowa w spornej decyzji, ma zastosowanie art. 4 lit. c) EWWiS, a nie art. 67 EWWiS.

40 Nie można zatem przyjąć pierwszej części pierwszego zarzutu i należy ją oddalić.

W przedmiocie drugiej części zarzutu pierwszego

— Argumentacja stron

41 W drugiej części pierwszego zarzutu Salzgitter podnosi, że Sąd naruszył prawo, uznając, iż Komisja słusznie zastosowała wobec pomocy, o której mowa w spornej

decyzji, art. 4 lit. c) EWWiS, a nie art. 67 EWWiS ze względu na to, że Komisja nie była właściwa do rozszerzenia, w ramach kodeksu pomocy dla hutnictwa żelaza i stali, zakresu stosowania art. 4 lit. c) EWWiS.

⁴² Salzgitter stoi na stanowisku, że art. 95 ust. 1 i 2 EWWiS nie może stanowić wystarczającej podstawy prawnej dla takiej zmiany traktatu EWWiS oraz że należało przestrzegać przepisów proceduralnych ustanowionych w art. 96 EWWiS w uprzednio obowiązującej wersji lub przynajmniej przepisów ustanowionej w art. 95 akapity trzeciej i czwartej EWWiS procedury „pomniejszej zmiany traktatu” (opinia 1/59 z dnia 17 grudnia 1959 r., Rec. s. 533).

⁴³ Komisja stoi na stanowisku, że nie przeprowadziła żadnej zmiany traktatu EWWiS, ponieważ brzmienie art. 4 lit. c) EWWiS pozostaje niezmienione od dnia 23 lipca 1952 r.

— Ocena Trybunału

⁴⁴ Biorąc pod uwagę odpowiedź udzieloną na pierwszą część pierwszego zarzutu, należy uznać drugą część tego zarzutu za bezzasadną ze względów takich samych jak te, które zostały przedstawione w ramach tej pierwszej części, a zatem należy ją oddalić.

W przedmiocie trzeciej części zarzutu pierwszego

— Argumentacja stron

⁴⁵ W trzeciej części pierwszego zarzutu Salzgitter twierdzi, że w pkt 112 i nast. zaskarżonego wyroku Sąd przedstawił praktykę decyzyjną Komisji w błędny sposób. Spółka ta stoi na stanowisku, że Komisja uznawała, iż art. 4 lit. c) EWWiS ma zastosowanie jedynie do pomocy, która jest specyficzna dla sektora węgla i stali, od momentu wejścia traktatu EWWiS w życie, a nie od początku lat siedemdziesiątych (zob. podobnie sprawozdanie opublikowane przez Wysoką Władzę EWWiS w 1963 r. i zatytułowane „Traktat EWWiS w latach 1952–1962”). Podnosi ona także fakt istnienia odmiennej, jeśli chodzi o wykładnię art. 4 lit. c) EWWiS i art. 67 EWWiS, praktyki decyzyjnej stosowanej przez Komisję w odniesieniu do pomocy udzielonej przedsiębiorstwom z sektora węgla, w odróżnieniu od tej stosowanej w odniesieniu do pomocy dla przedsiębiorstw z sektora hutnictwa żelaza i stali.

⁴⁶ Komisja twierdzi, że okoliczność, iż przed wydaniem trzeciego kodeksu pomocy dla hutnictwa żelaza i stali broniła ona odmiennego stanowiska, pozostaje bez wpływu na pomoc przyznaną Salzgitter, ponieważ stanowiska tego nie odzwierciedla żaden mogący mieć definitywny charakter akt indywidualny, skierowany do tego przedsiębiorstwa przed dniem 1 stycznia 1986 r., datą wejścia w życie tego trzeciego kodeksu.

— Ocena Trybunału

⁴⁷ Należy stwierdzić, że analiza praktyki decyzyjnej Komisji dotyczącej pomocy przyznanej przedsiębiorstwom objętym traktatem EWWiS pozostaje bez wpływu na wykładnię art. 4 lit. c) EWWiS oraz art. 67 EWWiS, której dokonanie należy do zadań Sądu Pierwszej Instancji.

48 Wobec tego trzecia część pierwszego zarzutu musi zostać oddalona jako nieistotna dla sprawy.

49 Zarzut pierwszy należy więc w całości oddalić.

W przedmiocie zarzutu drugiego

— Argumentacja stron

50 W drugim zarzucie Salzgitter podnosi, że oddalając zarzut oparty na braku uzasadnienia spornej decyzji, Sąd naruszył art. 5 tiret czwarte EWWiS oraz art. 15 akapit pierwszy EWWiS.

51 Salzgitter stoi bowiem na stanowisku, że Komisja pominęła wyjaśnienie zmian, jakie zaszły w przyjętej przez nią koncepcji prawnej odpowiedniego zakresu zastosowania art. 4 lit. c) EWWiS oraz art. 67 EWWiS, a także przyczyn, dla których dokonana przez nią w niniejszym przypadku ocena odbiega od jej praktyki decyzyjnej w sektorze węgla lub w podobnych sprawach.

52 Rząd niemiecki podkreśla, że dokonanie zmian, jakie zaszły w koncepcji prawnej przyjętej przez Komisję w odniesieniu do art. 4 lit. c) EWWiS, wymagało bardziej szczegółowego uzasadnienia spornej decyzji.

53 Komisja twierdzi, że jej praktyka uległa zmianie od momentu przyjęcia trzeciego kodeksu pomocy dla hutnictwa żelaza i stali oraz że jest on dostatecznie w tym względzie uzasadniony. Powołuje się ona w szczególności na pkt I akapity trzeci i czwarty uzasadnienia tego trzeciego kodeksu. Nie zgadza się ona również, że istnieje szczególnie obowiązek uzasadniania, stojąc na stanowisku, iż obowiązek udzielenia informacji został uregulowany jedynie w art. 95 akapit pierwszy EWWiS oraz w art. 15 akapit trzeci EWWiS.

— Ocena Trybunału

54 Salzgitter twierdzi, iż Sąd naruszył prawo, uznając, że zarzut oparty na braku uzasadnienia spornej decyzji jest bezzasadny i że należy go oddalić.

55 Chodzi tu o kwestię prawną poddaną kontroli Trybunału w ramach odwołania (wyrok z dnia 20 lutego 1997 r. w sprawie C-166/95 P Komisja przeciwko Daffix, Rec. s. I-983).

56 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem dotyczącym art. 253 WE, które może zostać wykorzystane do zastosowania wobec art. 15 EWWiS, uzasadnienie niekorzystnego aktu musi być dostosowane do charakteru przedmiotowego aktu i przedstawiać w sposób jasny i jednoznaczny rozumowanie instytucji, która wydała akt, pozwalając zainteresowanym stronom poznać podstawy przyjętego aktu, a sądowni wspólnotowemu dokonać jego kontroli. Nie jest wymagane, by uzasadnienie wyszczególniało wszystkie istotne okoliczności prawne i faktyczne, ponieważ kwestia, czy uzasadnienie

spełnia wymogi określone w art. 253 WE, musi być oceniana nie tylko z uwzględnieniem brzmienia aktu, lecz również jego kontekstu, jak i całości norm prawnych regulujących daną dziedzinę (zob. wyrok z dnia 15 lipca 2004 r. w sprawie C-501/00 Hiszpania przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-6717, pkt 73 i cytowane orzecznictwo).

- 57 W pkt 184 zaskarżonego wyroku Sąd uznał, że dokonana przezeń kontrola trzech pierwszych podniesionych przez Salzgitter zarzutów wyraźnie wykazała, iż obowiązek ten został spełniony.
- 58 Komisja w pkt 66 spornej decyzji przedstawia bowiem w jasny i jednoznaczny sposób analizę, która uzasadnia zastosowanie wobec rozpatrywanej pomocy art. 4 lit. c) EWWiS. W pkt 67–76 oraz 126–133 tej decyzji Komisja wyjaśnia ponadto szczegółowo przewidziane w kodeksach pomocy dla hutnictwa żelaza i stali szczególne, obowiązujące od 1986 r., zasady.
- 59 Sąd nie naruszył zatem prawa, uznając, że sporna decyzja czyni zadość obowiązkowi uzasadnienia.
- 60 Drugi zarzut odwołania wzajemnego, oparty na braku uzasadnienia spornej decyzji, jest zatem bezzasadny i należy go oddalić.
- 61 Odwołanie wzajemne należy więc w całości oddalić.

W przedmiocie odwołania głównego

- ⁶² W swym pierwszym, podzielonym na sześć części, zarzucie, Komisja podnosi naruszenie art. 4 lit. c) EWWiS, a także trzeciego, czwartego i szóstego kodeksu pomocy dla hutnictwa żelaza i stali; w drugim zarzucie powołuje się ona na naruszenie przysługującego jej prawa do obrony.

W przedmiocie zarzutu drugiego

— Argumentacja stron

- ⁶³ W swym drugim zarzucie — który należy przeanalizować w pierwszej kolejności, ponieważ kwestionuje on prawidłowość zaskarżonego wyroku — Komisja podnosi, że Sąd naruszył przysługujące jej prawo do obrony, uznając, iż wydanie kolejnych trzech pierwszych kodeksów pomocy dla hutnictwa żelaza i stali stworzyło dwuznaczną sytuację prawną, nie umożliwiając jej jednocześnie przedstawienia argumentów w tej kwestii.
- ⁶⁴ Komisja podkreśla, że zadane jej przez Sąd w piśmie z dnia 28 lipca 2003 r. pytania nie sugerowały, iż można jej zarzucić taki brak przejrzystości prawnej.
- ⁶⁵ Salzgitter stoi na stanowisku, że o braku przejrzystości prawnej spowodowanym wydaniem kolejnych trzech pierwszych kodeksów pomocy dla hutnictwa żelaza i stali mowa była w pkt 114 jej skargi i że Komisja miała zatem możliwość przedstawić swą argumentację w tej kwestii.

- ⁶⁶ Spółka ta podnosi także, że prowadzone przez Sąd postępowanie miało niewątpliwie kontradiktoryjny charakter, ponieważ oparł się on na okolicznościach przedstawionych przez Salzgitter w jej pismach, zmierzających do udowodnienia naruszenia zasady pewności prawa (wyrok z dnia 14 kwietnia 2005 r. w sprawie C-110/03 Belgia przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-2801, pkt 27).

— Ocena Trybunału

- ⁶⁷ W niniejszym przypadku z akt sprawy, a w szczególności z odpowiedzi na zadane przez Sąd w piśmie z dnia 28 lipca 2003 r. pytania, wynika, że Komisja miała możliwość wyjaśnić zmiany, jakie zaszły w przepisach mających zastosowanie do pomocy udzielanej przedsiębiorstwom w sektorze hutnictwa żelaza i stali na podstawie ogólnych programów pomocowych w sytuacji, jaka powstała wskutek wydania kolejnych trzech pierwszych kodeksów pomocy dla hutnictwa żelaza i stali, a także, że miała ona możliwość zająć stanowisko w kwestii zakresu prawnego, jaki ma w ramach traktatu EWWiS decyzja zatwierdzająca wydana na podstawie art. 88 WE. Komisja w ramach odpowiedzi na te pytania wyjaśniła także, że art. 6 trzeciego kodeksu pomocy dla hutnictwa żelaza i stali ustanawiał obowiązek zgłoszenia pomocy udzielonej Salzgitter na podstawie ZRFG.
- ⁶⁸ W tych okolicznościach należy oddalić twierdzenie Komisji, zgodnie z którym Sąd nie umożliwił jej zajęcia stanowiska w tej kwestii.
- ⁶⁹ Należy zatem oddalić drugi zarzut Komisji jako bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu pierwszego

- 70 W swym pierwszym zarzucie Komisja kwestionuje dokonaną przez Sąd analizę naruszenia zasady pewności prawa w dwojaki sposób. Po pierwsze, twierdzi ona, że reguły mające zastosowanie do rozpatrywanej pomocy były całkowicie jasne oraz, po drugie, że jej reakcja na tę pomoc nie była opóźniona. Zdaniem Komisji wynika z tego, że całościowa analiza, mająca na celu stwierdzenie nieważności części spornej decyzji nakazującej odzyskanie tej pomocy, została dokonana przez Sąd z naruszeniem prawa.
- 71 Komisja twierdzi także, że Sąd naruszył prawo, dopuszczając możliwość powołania się przez beneficjenta pomocy na naruszenie zasady pewności prawa.

W przedmiocie przejrzystości uregulowań prawnych mających zastosowanie do rozpatrywanej pomocy

— Argumentacja stron

- 72 Komisja twierdzi, że Sąd naruszył prawo, uznając, iż sytuacja prawna, jaka zaistniała wskutek jednoczesnego zastosowania traktatu EWWiS, traktatu WE oraz różnych kodeksów pomocy dla hutnictwa żelaza i stali, jest niepewna i niejednoznaczna.
- 73 Komisja kwestionuje przede wszystkim dokonaną przez Sąd analizę, zgodnie z którą wydanie drugiego i trzeciego kodeksu pomocy dla hutnictwa żelaza i stali znalazło odzwierciedlenie w cofnięciu zatwierdzenia ZRFG, jakiego Komisja udzieliła w swej decyzji z 1971 r.

- 74 Komisja twierdzi, że zawarte w wydanej na podstawie traktatu EWG decyzji z 1971 r. zatwierdzenie nie może wywierać skutków w ramach traktatu EWWiS oraz że przewidziana w ZRFG pomoc dla przedsiębiorstw z sektora hutnictwa żelaza i stali została zakazana przed wydaniem pierwszego kodeksu pomocy dla hutnictwa żelaza i stali (ww. wyrok w sprawie Komisja przeciwko Francji, pkt 41–44). Stoi ona na stanowisku, że decyzja z 1971 r. oraz kolejne wydane po niej decyzje zostały uznane za mające zastosowanie do przedsiębiorstw z sektora hutnictwa żelaza i stali jedynie na podstawie tego kodeksu, a także, że to mające ogólny i czasowy charakter zatwierdzenie wygasło w dniu 31 grudnia 1981 r., kiedy to ten kodeks utracił moc obowiązującą (zob. podobnie wyrok z dnia 24 września 2002 r. w sprawach połączonych C-74/00 P i C-75/00 P Falck i Acciaierie di Bolzano przeciwko Komisji, Rec. s. I-7869, pkt 115 i 116).
- 75 Komisja podnosi także, że art. 67 EWWiS nie ma zastosowania do pomocy państwa, podczas gdy art. 4 lit. c) EWWiS zakazuje tej pomocy „bez względu na [jej] formę”. Twierdzi ona także, że Republika Federalna Niemiec nie poinformowała jej o udzielonej Salzgitter pomocy, a zatem nie może twierdzić, iż Komisja zatwierdziła tę pomoc na podstawie art. 67 EWWiS.
- 76 Komisja podważa następnie dokonaną przez Sąd analizę, zgodnie z którą wydanie drugiego i trzeciego kodeksu pomocy dla hutnictwa żelaza i stali spowodowało dodatkową dwuznaczność ze względu na niepewność dotyczącą stosowania art. 6 tego kodeksu, który ustanawia obowiązek zgłoszenia pomocy państwa w odniesieniu do pomocy udzielonej przedsiębiorstwom z sektora hutnictwa żelaza i stali na podstawie ZRFG, podczas gdy ten program pomocowy został już zatwierdzony w ramach traktatu WE.
- 77 Stoi ona na stanowisku, że art. 6 trzeciego kodeksu pomocy dla hutnictwa żelaza i stali ustanawia w jednoznaczny sposób obowiązek zgłaszania programów pomocowych już zatwierdzonych przez Komisję na podstawie traktatu WE pod kątem ich zastosowania wobec przedsiębiorstw z sektora hutnictwa żelaza i stali, a także, że wprowadzone między nową pomocą i pomocą istniejącą rozróżnienie jest pozbawione znaczenia na gruncie traktatu EWWiS, który ustanawia natychmiastowe i bezwarunkowe zniesienie wszelkich form postaci państwa.

- 78 Salzgitter twierdzi, że Sąd nie naruszył prawa i że Komisja w drugim i trzecim kodeksie pomocy dla hutnictwa żelaza i stali oraz wszystkich innych swych komunikatach powinna była poinformować o zmianie stosowanej przez siebie wykładni art. 4 lit. c) EWWiS (wyrok z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie C-181/02 P Komisja przeciwko Kvaerner Warnow Werft, Rec. s. I-5703, pkt 41). Spółka ta podnosi w szczególności, że wielokrotne zatwierdzanie ZRFG przez Komisję, udzielane na podstawie traktatu WE, spowodowało powstanie uzasadnionych oczekiwań co do zgodności tego przepisu z prawem.
- 79 Zdaniem Salzgitter art. 4 lit. c) EWWiS nie ma zastosowania do przyjmowanych przez państwa członkowskie mających ogólny charakter środków dotyczących wszystkich sektorów gospodarki, takich jak ZRFG, co zostało przez Komisję potwierdzone w pierwszym motywie pierwszego i drugiego kodeksu pomocy dla hutnictwa żelaza i stali. Spółka ta stoi na stanowisku, że Komisja zastosowała, wbrew prawu wspólnotowemu, art. 4 lit. c) EWWiS w sposób retroaktywny, stając na przeszkodzie podjętym przez Salzgitter decyzjom o inwestycjach długoterminowych (zob. podobnie ww. wyrok w sprawach połączonych Falck i Acciaierie di Bolzano przeciwko Komisji, pkt 119), a także, że praktyka decyzyjna stosowana przez Komisję w odniesieniu do sektora węglowego i polegająca na stosowaniu art. 67 EWWiS do pomocy, która nie jest specyficzna dla tego sektora, potwierdza dokonaną przez tę spółkę analizę.
- 80 Salzgitter podnosi, że wbrew temu, co twierdzi Komisja, art. 6 trzeciego kodeksu pomocy dla hutnictwa żelaza i stali nie pozwala na ustalenie, czy zastosowanie wobec przedsiębiorstw z sektora hutnictwa żelaza i stali ustanowionych w ZRFG przepisów podatkowych musiało być odtąd zgłaszane na podstawie traktatu EWWiS, pomimo wcześniejszego zatwierdzenia przez Komisję tej pomocy jako programu pomocowego na podstawie traktatu WE.
- 81 Salzgitter podkreśla, że zastosowanie ZRFG do przedsiębiorstw z sektora hutnictwa żelaza i stali nie stanowi w każdym razie „projektu” mogącego „ustanawiać pomoc lub ją zmieniającego” w rozumieniu tego przepisu, ponieważ przewidziana w ZRFG pomoc dla regionów przygranicznych funkcjonowała na długo przed wejściem w życie trzeciego kodeksu pomocy dla hutnictwa żelaza i stali.

- 82 Salzgitter podkreśla również, że art. 6 trzeciego kodeksu pomocy dla hutnictwa żelaza i stali nie miał zastosowania wobec pomocy przyznanej wskutek wykonania ZRFG, ponieważ pomoc ta, stosowana w ramach zatwierdzonego programu pomocowego, stanowiła pomoc istniejącą (wyrok z dnia 5 października 1994 r. w sprawie C-47/91 Włochy przeciwko Komisji, Rec. s. I-4635).
- 83 Salzgitter stoi na stanowisku, że zgłaszając w 1971 r. ZRFG Komisji w ramach traktatu EWG, Republika Federalna Niemiec powiadomiła w każdym razie Komisję zgodnie z art. 67 EWWiS, a także, że zatwierdzając przepisy podatkowe zgłoszone na podstawie traktatu WE, Komisja w sposób dorozumiany uznała, że rozpatrywany środek nie wywiera żadnego „odczuwalnego wpływu na warunki konkurencji” w przemyśle węglowym czy stalowym w rozumieniu art. 67 ust. 1 EWWiS.
- 84 Rząd niemiecki popiera w istocie argumentację przedstawioną przez Salzgitter.

— Ocena Trybunału

- 85 Tytułem wstępu należy przypomnieć, że jak zostało rozstrzygnięte w pkt 39 niniejszego wyroku, Sąd nie naruszył prawa, uznając, iż pomoc, której dotyczy sporna decyzja, jest objęta zakazem ustanowionym w art. 4 lit. c) EWWiS.
- 86 Republika Federalna Niemiec nie może zatem powoływać się na rzekome dorozumiane zatwierdzenie tej pomocy przez Komisję na podstawie art. 67 EWWiS.

- 87 W odniesieniu do rozumowania Sądu, zgodnie z którym Komisja rzekomo częściowo cofnęła, poczynwszy od drugiego i trzeciego kodeksu pomocy dla hutnictwa żelaza i stali, decyzję z 1971 r. o niesprzeciwianiu się stosowaniu ZRFG, co miało pociągnąć za sobą niepewność co do systemu prawnego, na którym opiera się ta ustawa, należy przypomnieć, że art. 305 ust. 1 WE stanowi, iż „postanowienia [...] traktatu [WE] nie zmieniają postanowień traktatu [EWWiS], zwłaszcza jeśli chodzi o prawa i obowiązki państw członkowskich, kompetencje instytucji tej Wspólnoty oraz ustalone przez ten traktat reguły funkcjonowania wspólnego rynku węgla i stali”.
- 88 Wynika z tego, że traktaty WE i EWWiS mają autonomiczny charakter i że traktat WE oraz oparte na nim prawo wtórne nie mogą wywierać skutków w obszarze objętym zakresem stosowania traktatu EWWiS (zob. podobnie wyrok z dnia 6 lipca 1982 r. w sprawach połączonych od 188/80 do 190/80 Francja i in. przeciwko Komisji, Rec. s. 2545, pkt 31). Postanowienia traktatu WE mogą być stosowane jedynie posiłkowo, w przypadku braku właściwego uregulowania w traktacie EWWiS (zob. w szczególności wyrok z dnia 15 grudnia 1987 r. w sprawie 328/85 Deutsche Babcock, Rec. s. 5119, pkt 6–14).
- 89 A zatem, zakazując w art. 1 trzeciego kodeksu pomocy dla hutnictwa żelaza i stali tak pomocy, która jest specyficzna dla sektora stali, jak i pomocy, która nie jest dla niego specyficzna, Komisja nie mogła w dorozumiany sposób cofnąć decyzji z 1971 r.
- 90 W odniesieniu do twierdzenia Sądu, zgodnie z którym wydanie drugiego i trzeciego kodeksu pomocy dla hutnictwa żelaza i stali powoduje powstanie dwuznacznej sytuacji ze względu na niepewność co do kwestii, czy dalsze stosowanie ZRFG powinno zostać zgłoszone jako „projekt” w rozumieniu art. 6 tego trzeciego kodeksu, należy w pierwszej kolejności stwierdzić, że przepis ten wyraźnie ustanawia obowiązek poinformowania Komisji o projektach mających na celu zastosowanie wobec sektora hutnictwa żelaza i stali programów pomocowych, w przedmiocie których zajęła już ona stanowisko na podstawie postanowień traktatu WE.

- 91 Ponadto, w odróżnieniu od traktatu WE, traktat EWWiS nie wprowadza rozróżnienia pomiędzy nową pomocą a pomocą istniejącą, ponieważ art. 4 lit. c) EWWiS jedynie i wyłącznie zakazuje pomocy udzielanej przez państwa członkowskie, bez względu na jej formę.
- 92 Trybunał także rozstrzygnął, że zgodność pomocy ze wspólnym rynkiem może, w kontekście kodeksów pomocy dla hutnictwa żelaza i stali, być oceniana jedynie z punktu widzenia przepisów obowiązujących w dniu, kiedy ta pomoc została w rzeczywistości udzielona (ww. wyrok w sprawach połączonych Falck i Acciaierie di Bolzano przeciwko Komisji, pkt 117).
- 93 Wynika z tego, że, jak twierdzi Komisja, art. 6 trzeciego kodeksu pomocy dla hutnictwa żelaza i stali w jasny i jednoznaczny sposób ustanawiał obowiązek zgłoszenia Komisji pomocy, jaka mogła zostać przyznana Salzgitter w zastosowaniu ZRFG, wraz z wejściem w życie tego kodeksu.
- 94 A zatem, rozstrzygając, że wydanie trzeciego kodeksu pomocy dla hutnictwa żelaza i stali spowodowało dorozumiane częściowe cofnięcie zatwierdzenia, które to zatwierdzenie wynikało z decyzji z 1971 r. oraz, po drugie, że art. 6 tego kodeksu nie pozwalał na jednoznaczne ustalenie, czy stosowanie ZRFG po wydaniu tego kodeksu jest objęte ustanowionym w tym artykule obowiązkiem zgłoszenia „projektów”, Sąd naruszył prawo.

W przedmiocie opóźnionej reakcji Komisji

— Argumentacja stron

- 95 Komisja nie zgadza się z tym, że wiedziała przed 1998 r. o stosowaniu ZRFG wobec Salzgitter, a zatem — że jej reakcja na tę pomoc była opóźniona.

96 Komisja podnosi, że przedsiębiorstwa będące beneficjentami pomocy mogą mieć uzasadnione oczekiwania co do zgodności tej ostatniej z prawem tylko wtedy, gdy została ona zgłoszona, ponieważ staranny uczestnik obrotu gospodarczego powinien bowiem być zazwyczaj w stanie upewnić się, że ta procedura została zachowana (wyrok z dnia 20 marca 1997 r. w sprawie C-24/95 Alcan Deutschland, Rec. s. I-1591, pkt 25), a także, że rozwiązanie przyjęte przez Sąd narusza zasadę pewności prawa i uprzywilejowuje beneficjentów bezprawnie przyznanej pomocy.

97 Salzgitter i rząd niemiecki twierdzą, że ww. sprawa Alcan Deutschland jest odmienna od niniejszego przypadku, ponieważ chodzi w nim nie o kwestię, czy podmiot gospodarczy słusznie mógł mieć zaufanie do zgodności z prawem aktów władzy krajowej, lecz o ustalenie, czy Komisja podjęła działania w odpowiednim czasie.

— Ocena Trybunału

98 Aby rozstrzygnąć o stwierdzeniu nieważności tej części spornej decyzji, która dotyczy ciężącego na Republice Federalnej Niemiec obowiązku odzyskania pomocy otrzymanej przez Salzgitter, Sąd uznał ponadto, że poczynwszy od końca 1988 r. Komisja wiedziała o tej pomocy, a także, że reagując na nią wydaniem tej decyzji dopiero w 1998 r., naruszyła zasadę pewności prawa.

99 Bez konieczności rozstrzygania kwestii, czy Sąd słusznie mógł uznać, że Komisja od końca 1988 r. wiedziała o rozpatrywanej pomocy, czemu ta ostatnia zaprzecza, należy stwierdzić, iż zawarte w zaskarżonym wyroku rozumowanie dotyczące naruszenia zasady pewności prawa jest błędne.

- 100 Jest prawdą, że Trybunał rozstrzygnął, iż nawet w braku ustalonego przez prawodawcę wspólnotowego terminu przedawnienia podstawowy wymóg pewności prawa stoi w sprzeczności z możliwością opóźniania bez końca przez Komisję wykonania przysługujących jej uprawnień (zob. podobnie wyrok z dnia 14 lipca 1972 r. w sprawie 52/69 Geigy przeciwko Komisji, Rec. s. 787, pkt 21, a także, w odniesieniu do objętej traktatem EWWiS pomocy państwa, ww. wyrok w sprawach połączonych Falck i Acciaierie di Bolzano przeciwko Komisji, pkt 140 i 141).
- 101 W tym względzie należy przypomnieć, że w odniesieniu do objętej traktatem WE pomocy państwa art. 10 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 659/1999 z dnia 22 marca 1999 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania art. 93 traktatu WE (Dz.U. L 83, s. 1) stanowi, iż w przypadku, gdy Komisja posiada informacje dotyczące domniemanej pomocy przyznanej bezprawnie, bez względu na ich źródło, bada je bezzwłocznie.
- 102 Ponadto art. 15 rozporządzenia nr 659/1999 stanowi, że odzyskanie bezprawnie przyznanej pomocy podlega dziesięcioletniemu okresowi przedawnienia, którego bieg rozpoczyna się w dniu przyznania tej pomocy. Zgodnie z motywem 14 tego rozporządzenia, ten dziesięcioletni okres przedawnienia został przyjęty ze względów pewności prawa.
- 103 Choć prawdą jest, że przepisy te jako takie nie znajdują zastosowania w ramach zakresu stosowania traktatu EWWiS, u ich podstaw leży podstawowy wymóg pewności prawa w dziedzinie pomocy państwa. Wynika z tego, że nawet w przypadku, w którym prawodawca wspólnotowy nie ustanowiłby wyraźnego okresu przedawnienia, Komisja nie może bez końca opóźniać wykonania przysługujących jej uprawnień.
- 104 Nie można jednak pominąć tego, że zgłoszenie pomocy państwa jest głównym elementem wspólnotowego mechanizmu jej kontroli oraz tego, że przedsiębiorstwa

będące beneficjentami pomocy państwa nie mogą powoływać się na uzasadnione oczekiwania co do jej zgodności z prawem, jeśli nie została ona zatwierdzona z zachowaniem tej procedury (ww. wyrok w sprawie Alcan Deutschland, pkt 25).

105 Należy ponadto uwzględnić okoliczność, że przewidziany w traktacie EWWiS system prawny różni się z uwagi na swój szczególnie restrykcyjny charakter od tego, który znajduje zastosowanie w ramach traktatu WE (zob. w tym względzie ww. wyrok w sprawach połączonych Falck i Acciaierie di Bolzano, pkt 101 i 102).

106 Wynika z tego, że w sytuacji, gdy w ramach traktatu EWWiS pomoc została przyznana bez jej zgłoszenia, opóźnianie przez Komisję wykonania przysługujących jej uprawnień i nakazania odzyskania tej pomocy pociąga za sobą niezgodność z prawem decyzji o odzyskaniu pomocy tylko w wyjątkowych przypadkach, w których można stwierdzić oczywistą bezczynność Komisji lub oczywiste naruszenie ciążącego na niej obowiązku staranności.

107 Choć Sąd mógł zatem ważnie rozstrzygnąć, że beneficjent pomocy państwa może powoływać się na zasadę pewności prawa, aby poprzeć swą skargę o stwierdzenie nieważności decyzji nakazującej odzyskanie tej pomocy, w zawisłym przed nim sporze zastosował on jednak tę zasadę w niewłaściwy sposób, nie badając, czy Komisja dała dowód oczywistej bezczynności i w oczywisty sposób naruszyła ciążący na niej obowiązek staranności przy wykonywaniu przysługujących jej uprawnień kontrolnych, co samo w sobie może, w wyjątkowych przypadkach, pociągnąć za sobą niezgodność z prawem decyzji Komisji nakazującej odzyskanie, w ramach traktatu EWWiS, niezgłoszonej pomocy.

108 Z powyższego wynika, że należy uwzględnić odwołanie główne i uchylić zaskarżony wyrok w zakresie, w jakim stwierdza on nieważność art. 2 i 3 spornej decyzji.

W przedmiocie przekazania sprawy Sądowi do ponownego rozpoznania

109 Z niniejszego wyroku wynika, że w zaskarżonym wyroku Sąd słusznie rozstrzygnął, iż Salzgitter otrzymała pomoc w bezprawny z punktu widzenia traktatu EWWiS sposób, lecz wyrok ten jednak narusza prawo w zakresie, w jakim stwierdza nieważność spornej decyzji, nakazującej odzyskanie spornej pomocy.

110 Zadaniem Sądu jest zatem, po pierwsze, rozstrzygnięcie kwestii, czy Komisja, w okolicznościach niniejszej sprawy, dała dowód oczywistej beczynności i w oczywisty sposób naruszyła ciążący na niej obowiązek staranności, po drugie, jeśli zachodzi taka potrzeba, zbadanie innych zarzutów, ze względu na które mógł on zgodnie z prawem, zajmując stanowisko w kwestii stwierdzenia nieważności art. 2 i 3 spornej decyzji, zrezygnować z wydania rozstrzygnięcia — zarzutów opartych odpowiednio na tym, że Komisja miała błędnie uznać niektóre inwestycje za objęte traktatem EWWiS, że część pomocy powinna być zostać uznana za pomoc na ochronę środowiska oraz że zastosowano niewłaściwą stopę aktualizacji.

111 Te różnego rodzaju aspekty sporu pociągają zaś za sobą konieczność zbadania złożonych okoliczności opartych na faktach, nieocenionych przez Sąd i niedyskutowanych przed Trybunałem, z czego wynika, że stan postępowania nie pozwala na wydanie rozstrzygnięcia w tych kwestiach.

112 Sprawę należy więc przekazać Sądowi Pierwszej Instancji do ponownego rozpoznania.

Z powyższych względów Trybunał (wielka izba) orzeka, co następuje:

- 1) Odwołanie wzajemne zostaje oddalone.**
- 2) Wyrok Sądu Pierwszej Instancji Wspólnot Europejskich z dnia 1 lipca 2004 r. w sprawie T-308/00 Salzgitter AG przeciwko Komisji zostaje uchylony w zakresie, w jakim stwierdza on nieważność art. 2 i 3 decyzji Komisji 2000/797/EWWiS z dnia 28 czerwca 2000 r. dotyczącej pomocy państwa wdrożonej przez Niemcy na rzecz Salzgitter AG, Preussag Stahl AG i oddziałów metalurgicznych tej grupy, obecnie połączonych pod nazwą Salzgitter AG — Stahl und Technologie (SAG) i ustala koszty.**
- 3) Sprawa zostaje przekazana do ponownego rozpoznania Sądowi Pierwszej Instancji Wspólnot Europejskich.**
- 4) Rozstrzygnięcie o kosztach nastąpi w orzeczeniu kończącym postępowanie.**

Podpisy